

МАСОВІ ВІДКРИТІ ОНЛАЙН-КУРСИ ЯК СКЛАДОВІ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Анотація

У статті подано й проаналізовано результати опитування студентів Вінницького національного технічного університету щодо їх досвіду здобуття освіти у масових відкритих онлайн-курсах та чинників успішного їх проходження.

Ключові слова: масові відкриті онлайн-курси; психологічні чинники; ефективність навчання.

Abstract

In the article, the results of a survey of students of Vinnytsia National Technical University on their experience of obtaining education in mass open online courses and the factors of their successful completion are presented and analyzed.

Keywords: mass open online courses, psychological factors, learning efficiency.

Сучасний світ висуває високі вимоги до інтелектуального рівня, особистісних та професійних якостей здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників, в першу чергу таких, як прагнення й здатність навчатися й навчатися, перенавчатися, навчатися впродовж життя. Освіта як система, явище досить консервативне в усі епохи, у XXI ст. змушена розвиватися, прилаштовуватися до вимог суспільства з такою швидкістю, до якою не звикла. Відчутний, і мабуть, незворотний вплив на освіту, і в першу чергу, вищу освіту, спричинила пандемія COVID-19. У всьому світі і в Україні також у ЗВО активно почали використовувати дистанційні освітні технології, електронне навчання. Під дистанційними освітніми технологіями розуміють освітні технології, реалізовані із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних мереж при опосередкованому (на відстані) взаємодії здобувачів освіти й педагогів [1]. У світлі нашої теми слід згадати такі сучасні вимоги до вищої освіти, як «студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання» [2]. Ці тенденції визначають максимальне розкриття індивідуальних можливостей і саморозвиток особистості кожного студента.

Масові відкриті онлайн-курси (далі – МВОК) дозволяють реалізовувати компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи [3]. Моніторинг ставлення до МВОК у студентів ЗВО міста Києва та Харкова показав особливості їхнього ставлення до онлайн-курсів. Так, у студентів виявлено позитивні кореляції думки щодо потрібності і ефективності онлайн-курсів, ставлення до онлайн-курсів позитивно корелює з оцінкою ефективності онлайн-курсів, потрібність онлайн-курсів пов'язана з оцінкою ефективності, оцінкою позитивного впливу онлайн-курсів на процес освіти, ставлення до онлайн-курсів корелює з оцінкою ефективності, потрібності, і позитивного впливу онлайн-курсів на освітній процес [4]. Отже, ставлення студентів до онлайн-курсів пов'язано з оцінкою ефективності онлайн-курсів, з уявленнями про потрібність онлайн-курсів в сучасній освіті, про вплив на освітній процес. Оцінюючи переваги і недоліки МВОК, студенти зійшлися на думці, що МВОК характеризують сучасність, доступність, мобільність, зручність, проте, серед недоліків відзначають, проблеми технічного характеру, відсутність зворотного зв'язку, контакту, контролю [5]. Особливості МВОК визначають специфіку сприйняття, засвоєння і відтворення матеріалу студентами, тобто ефективність МВОК.

МВОК – форма навчального спілкування і взаємодії, що включає в себе комунікативну, інтерактивну і перцептивну сторону, що становлять ключові чинники ефективності онлайн-навчання. На процес передачі інформації, спілкування, взаємодії і взаємного сприйняття в онлайн-просторі впливають особистісні

психологічні детермінанти учасників процесу навчання (емоції, мотивація, пізнавальні процеси, цінності і т.д.) і організаційні особливості інформаційного середовища [6].

У грудні 2021 р. автори статті провели опитування магістрантів 1-го і 2-го років навчання Вінницького національного технічного університету (далі – ВНТУ) щодо їхнього освітнього досвіду у МВОК. У дослідженні взяли участь 107 магістрантів. Аналіз результатів показав, що більше половини респондентів (52,3%) опанували впродовж навчання в університеті окремі МВОК. Це різноманітні курси на українських та зарубіжних освітніх платформах, серед яких переважали царини основ програмування, машинного навчання та тестування. Найбільш популярними виявилися такі платформи:

- 1) зарубіжні платформи: Coursera, Udemy, LinkedIn Learning, Stepik;
- 2) українські платформи: Prometheus, ITVDN, QATestLab, Laba, ОсвітнійХаб, SkillUP;

Студенти також проходили курси від власне українських ІТ-компаній, таких як EPAM, Siemens.

Передбачувано в спільноті магістрантів технічного ЗВО найбільш затребуваними виявилися курси з англійською мовою навчання (68.7% респондентів).

На момент опитування 35,5 % респондентів не мали досвіду опанування МВОК, 12,1% – робили спроби, але не доводили розпочате навчання до кінцевого результату. Останній групі (12,1%) було поставлене запитання щодо причин незавершеного навчання. Респонденти могли вибрати причину з пропонованого переліку або ж дати власну відповідь. Результати подано ранжовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Причини припинення навчання у МВОК

	Причини припинення навчання у МВОК	Кількість респондентів
1	Бракувало мотивації і цілеспрямованості	29,5%
2	В таких курсах важливий не контроль, а самоконтроль і самодисципліна, а їх бракувало	29,5%
3	Низький теоретичний рівень курсу чи рівень викладання	13,6%
4	Бракувало живого спілкування; відчуваю дискомфорт, навчаючись онлайн	4,5%
5	Бракувало якісного зворотного зв'язку	-
6	Інше	22,9%

В «інше» потрапили такі причини: «бракувало часу», «низький практичний рівень курсу», «проблеми, пов'язані з мовою викладання».

Респондентам, які отримали результативний досвід (пройшли обрані курси до кінця та отримали сертифікат), було поставлене запитання щодо ключових переваг та недоліків МВОК. Результати подано ранжовано у таблицях 2 та 3.

Таблиця 2

Ключові переваги МВОК

	Ключові переваги МВОК	Кількість респондентів
1	Можливість швидкого проходження курсу, в порівнянні з університетськими освітніми програмами	34,8%
2	Можливість проходити з будь якого місця	23,9%
3	Як правило, унікальне наповнення курсу і манера донесення матеріалу	17,4%
4	Дозволяють доповнити університетську освітню програму	13%
5	Низька ціна	2,2%
6	Інше	8,7%

В «інше» потрапили такі переваги: «можливість отримати ґрунтовні знання з окремої дисципліни», «заповнити пробіли в знаннях», «актуальна й необхідна інформація», «можливість отримати знання, на відміну від деяких університетських предметів».

Ключові недоліки МВОК

	Ключові недоліки МВОК	Кількість респондентів
1	Відсутність контролю	29,5%
2	Відсутність живого контакту	25%
3	Відсутність зворотного зв'язку	25%
4	Проблеми технічного характеру	13,6%
6	Інше	6,9%

В «інше» потрапив такий недолік: «немає недоліків».

На запитання «Як Ви ставитеся до проходження онлайн-курсів з навчальних дисциплін вашої освітньої програми в університеті (в комбінації з традиційним форматом)?» 83,2% усіх респондентів відповіли «позитивно», 13,1% - «негативно». Також 71% респондентів вказали, що «доцільно інтегрувати онлайн-курси в освітні програми університету (зараховувати в дипломі ЗВО отримані кредити МВОК)», 23,4% - не погодилися з цією тезою.

Результати опитування та аналізу джерельної бази, а також досвід авторів у проходженні МВОК дають підстави зробити такі висновки щодо підвищення ефективності опановування й організації МВОК. Здобуття освіти у МВОК вимагає від здобувача таких якостей, як цілеспрямованість та здатність до самодисципліни, самоконтролю, самостійності, суб'єктності, високого рівня мотивації. Важливими складниками МВОК, які визначають його ефективність, є комунікація між учасниками освітнього та якісний зворотній зв'язок. Для підвищення ефективності курсу необхідно організувати комунікацію всіх учасників, встановити й підтримувати контакт впродовж освоєння курсу. Інтернет-комунікація вимагає від викладача та учасників, окрім ІТ-навичок, толерантності, терплячості, культури мовлення (особливо, точності, стислості, доцільності мовлення), психологічної стійкості, витривалості, здатності до концентрації. Для поліпшення засвоєння навчального матеріалу викладач має задіяти усі психічні функції слухачів (мислення (аналітичне, критичне, образне), мовлення, уява, увага, пам'ять).

Серед психологічних чинників ефективності МООК варто виділити такі: сприятливий емоційний фон комунікації, мінімізація чинників невизначеності і дефіциту часу, підтримка стартової мотивації навчання, навичок самоорганізації і саморегуляції стану слухачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреева Г.М. Социальная психология. - М., Аспект Пресс, 1996.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). - К.: ТОВ "ЦС", 2015. - 32 с. - С.11
3. Романова Н. Л. Онлайн-курсы как инновационная форма дистанционного обучения // Педагогика высшей школы. - 2018. - №2. - С. 5-8.
4. Сорокина, Е. И., Наличаева, С. А. Психологические аспекты отношения студентов и преподавателей к МООК / Е.И. Сорокина, С.А. Наличаева // Электронный научный журнал. Сборник материалов Второй Всероссийской Ассамблеи с международным участием «Педагог XXI века». 2017. - С. 198-200.
5. Онлайн-освіта: як здобувати знання в епоху діджиталізації. Режим доступу: <https://bazilik.media/onlajn-osvita-ia-k-zdobuvaty-znannia-v-epokhu-didzhytalizatsii/>.
6. Як створити масовий відкритий онлайн-курс? Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/MOOC101/2016_T1/about.

Зоря Павло Олегович, 2КН-20м, факультет інформаційних технологій і комп'ютерних наук, ВНТУ, pavlo.zorja@gmail.com

Zoria Pavlo, Faculty of information technologies and computer science, VNTU, pavlo.zorja@gmail.com

Белов Олександр Олександрович — студент групи 2КН-20м, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail cricker1999@gmail.com.

Bielov Oleksand O. — Faculty of information technologies and computer science, VNTU email cricker1999@gmail.com.

Побережець Владислав Володимирович — студент групи 2КН-20М, факультет інформаційних технологій і комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vladpoberezhets123@gmail.com.

Vladislav Poberezhets V. — student of group 1KN-18MS, Faculty of Information Technology and Computer, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vladpoberezhets123@gmail.com.

Залюбівська Оксана Броніславівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук ВНТУ, Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@vntu.edu.ua

Oksana B. Zaliubivska – Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, Ukraine, e-mail: o.zaliubivska@vntu.edu.ua